

TÍÐARGREIN

Hví læra týskt í fólkaskúlanum

Elin Henriksen

Við alheimsgerðini fylgir ein al-samt vaksandi tørvur á at duga fremmand mál. Í Føroyum - eins og aðrastaðni – er støðan hjá enskum styrkt. Men samstundis er støðan hjá hinum málunum viknað. Áhugin fyri týskum er nógv minkaður, og eftir at danskt er vorðið valgrein á miðnámsskúlunum, er vandi fyri, at tað ikki longur verður lært líka væl í fólkaskúlanum. Tað ber í sær, at kunnleikin til norskt og svenskt minkar samsvarandi.

Spurningurin er, um tann góði málførleiki, sum føroyingar hava havt, í framtíðini verður avmarkaður til enskt og eitt sindur av danskum. Ella um vit velja at styrkja hann, m.a. við at leggja størri dent á týskt. Eisini stuðla danskt og týskt hvør øðrum, við tað at nógv av orðfeinginum er felags.

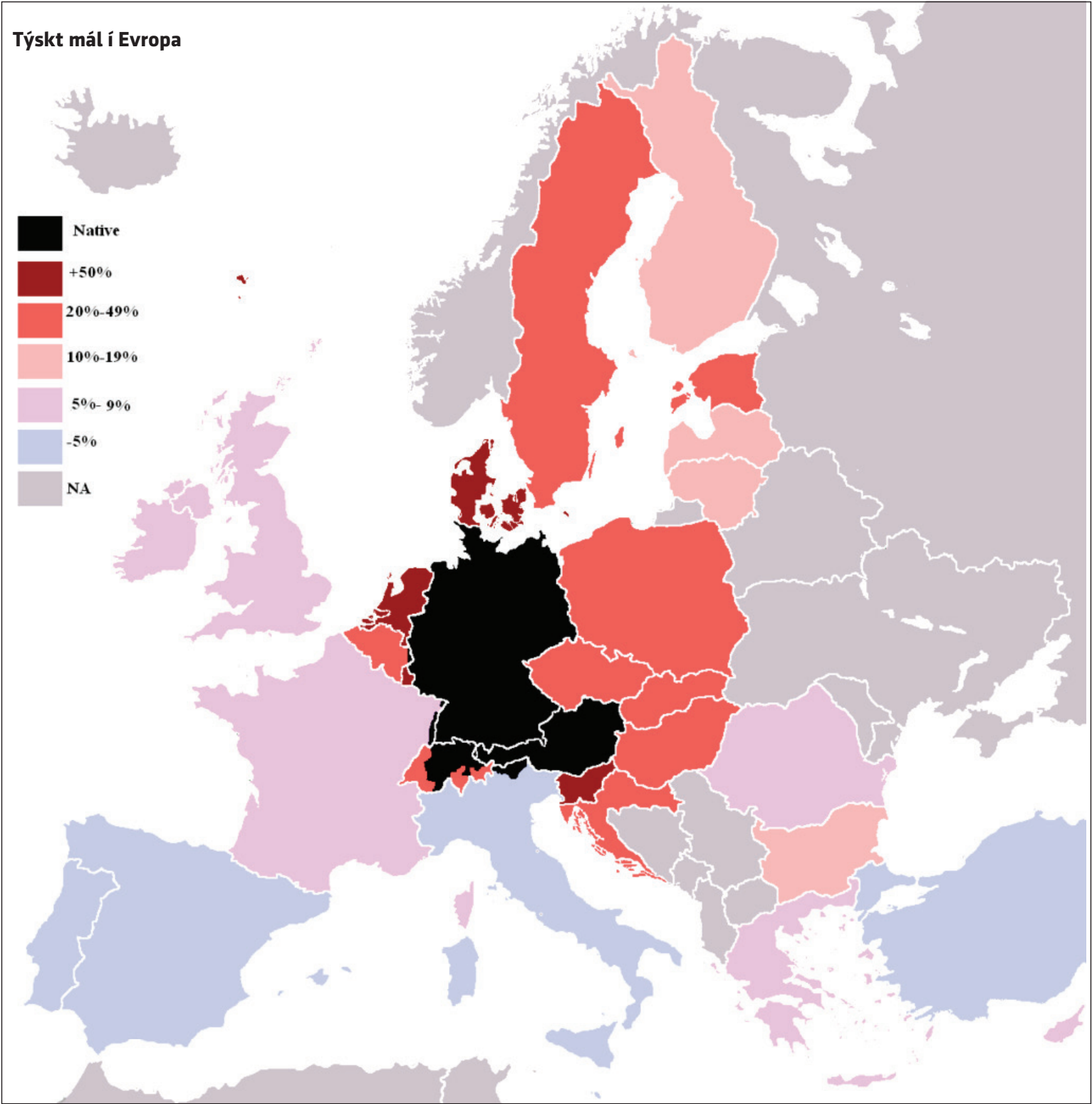
Týskt – eitt heimsmál

Einaferð var orðaskifti í einum bólki á Facebook um, hvussu vit benda orð eftir kyni og falli. Tá var ein ungur maður, sum helt fyri, at tað var so steinbýtt, at tað bara var føroyskt, sum bendi eftir kyni og falli. Vit skuldu nógv heldur gjørt sum øll hini og givist at benda á henda hátt.

Tað, sum hesin ungi maðurin avdúkaði, var, at í hansara hugaheimi vóru “øll hini” málini fyrst og fremst enskt og í øðrum lagi danskt. Júst tey málini, sum nú døgum eru einastu fremmandu mál, sum ein stórir partur av yngru ættarliðunum fær høvi at læra.

Tá ið eg gekk í skúla, høvdu øll høvi at læra eitt sindur av týskum í 7. flokki, og tey, sum fóru í realskúla, hildu fram 2-3 ár afturat. Seinni fór týskt burtur av tímatalvuni í 7. flokki og gjørdist valgrein í 8.-10. flokki. Til fyri kortum var 2 ár við týskum upptøkutreyt á másligu deild í studentaskúla, og tá vóru hampiliga nógv, sum valdu týskt. Men eftir at hendan treytin ikki er longur, er talið á teimum, sum velja týskt, minkað í stórum. Samstundis hevur lærugreinin nógvastaðni fingið trong kor.

Íðan, ger tað nakað, eru tað helst mong, sum spyrja. Hví ikki halda okkum til enskt og læra tað væl og virðiliga, so klára vit okkum í allari verðini. Jú, enskt verður brúkt víða hvar, men nógvastaðni í heiminum

Á kortinum sæst, hvar týskt er fremsta mál, og hvussu stórir partur av fólkinum í øðrum londum hevur kunnleika til týskt

Kelda: da.wikipedia.org

http://da.wikipedia.org/wiki/Tysk_%28sprog%29

er neyðugt at duga eitt annað heimsmál fyri at samskifta við fólk á staðnum. Harumframt er eisini aðrar orsakir til at læra fremmand mál enn júst tann at nýta málið sum samskiftismiðil.

Tú fert at duga betur føroyskt

Ein orsök er, at tað ber til at læra sítt egna móðurmál nógv betur av at læra fremmand mál. Móðurmálið læra vit fyrst og fremst gjøgnum oyruni. Vanliga er torførari at læra stavseting og mállæru í móðurmálinum, og tað er ikki bara galdandi fyri føroyskt. Fremmand mál verða hinvegin lærd bæði gjøgnum oyru og eygu og mállæru.

Her eru vit í teirri hepnu støðu,

at týsk og føroysk mállæra er næstan tann sama. Onkrir munir eru, men bygnaðurin er tann sami. Í báðum málum verða navn-orðini bólkað í trý kyn, og bent verður í somu fyra føllum, í eintali og fleirtali, eins og kenniorð og lýsingarorð laga seg eftir kyni, falli og tali á navnorðinum. Sjálvt reglurnar fyri, nær hvørji føll verða nýtt, líkjast heilt nógv. Eisini sagnorðabendingin líkist, bæði við umljóði og avljóði og í persónum og tali.

Hevði ungi maðurin, sum helt føroyskt vera einasta mál í verðini, sum bendi í kyni og føllum, havt høvi at lært bara eitt lítið sindur av týskum, hevði hann vitað, at so er ikki. Tað at kenna okkurt

aftur úr sínum egna máli í tí fremmanda málinum (og øvut), ger, at tú fært eina djypri fatan av móðurmálinum. Tú kennir skyldskap við onnur mál og skilur nógv betur, hví títt egna mál er júst soleiðis, sum tað er. Tá verður samstundis lættari at læra mállæru og harvið stavseting í móðurmálinum. Tú fært høvi at fata, at mál broytast eftir ávisum reglum og ikki púra tilvildarlaga, og tað er eitt gott støði undir at læra bæði fremmand mál og bygnaðin í sínum egna máli.

Í hesum sambandi er vert at nevna, at vit sjálvandi áttu at havt frálærutilfar til týskt, sum tók støði í føroyskum, so at tað ikki var neyðugt at fara umvegis danskt.

Tess fleiri mál, tú lærir á ungum árum, tess lættari er at læra enn fleiri mál

Hjá okkum er vanligt, at børn úr 3. flokki læra danskt sum fyrsta fremmandamál, og síðan kemur enskt í 4. flokki. Nógv læra eingi onnur fremmand mál, og hjá teimum, sum gera tað, er tað ikki fyrr enn aftan á 9.-10. flokk, um so er, at tey ikki velja týskt í fólkaskúlanum. At biða so nógv ár, til tað næsta fremmanda málið verður lært, er í grundini at lata nakrar góðar møguleikar fara fyri skeyti. Evnini at læra nýggj mál eru best júst í hesum aldri, og tí høvdu næmingarnir kunnað fingið nógv meiri burturúr, um tey finga høvi at fara undir eitt nýtt fremmant